

Ph.d.-studie

Hvem vil være praktiserende læge?

Det er afgørende for rekrutteringen, at almen medicin er i de medicinstuderendes og de yngre lægers bevidsthed på de rette tidspunkter gennem uddannelsen.

Det danske sundhedsvæsen er under forandring, og de fremtidige patienter forventes at blive både flere og mere komplekse. Det stigende behov for praktiserende læger vedrører os alle. Det fremgår også af den offentlige debat, hvor medier, beslutningstagere og borgere sætter emnet højt på dagsordenen.

Her kan forskningen også bidrage, fordi den bl.a. kan afdække mønstre, sammenhænge og udvikling over tid, der ellers er svære at få greb om. Vi kan dermed ty til forskningen, når vi skal søge at forstå problemstillinger eller fænomener, der er komplekse af natur.

En proces at vælge almen medicin som speciale

Medicinstuderende og lægers specialevalg har optaget forskere inden for medicinsk uddannelse gennem årtier. Da den medicinske uddannelse, både

akademisk og klinisk, er organiseret og tilrettelagt forskelligt verden rundt, eksisterer der også mange bud på, hvad specialevalg udgøres af og ikke mindst påvirkes af.

Overordnet er der dog enighed om, at det medicinske specialevalg er en proces, som medicinstuderende og yngre læger gennemgår over tid. Her sammenholder de løbende deres egne værdier, præferencer og interesser med deres indtryk af, hvad et speciale kan tilbyde dem.

Når først interessen for et speciale er skabt, bliver den også formet, herunder fastholdt eller forkastet. Det sker f.eks. ved, at en medicinstuderende, der under klinikophold har fået interesse for at blive praktiserende læge, reagerer på muligheden for et studiejob i almen praksis. Jobbet vil give den studerende erfaring med konkrete arbejdsopgaver i klinikken og en indsigt i det fremtidige job, herunder livet som praktiserende læge. Derudover vil erfaringen med arbejdsopgaverne i almen praksis give den studerende en

tro på egne evner inden for specialet. Det er alt sammen mekanismer, der vil kunne have en positiv indvirkning på den eksisterende interesse for at blive praktiserende læge.

Foranderlige ønsker

En udfordring i specialevalgsprocessen er, at den enkelte medicinstuderende eller yngre læges egne værdier, præferencer og interesser i sig selv er flydende og dermed formes gennem medicinsk uddannelse. Internationale studier peger på, at medicinstuderende begynder på universitetet med fokus på indhold, altså hvad de gerne vil arbejde med, mens de senere er mere optaget af livsstil, og dermed også hvordan de gerne vil arbejde.

Selvom meget er undersøgt, kan også forskningen komme til kort. Inden for medicinsk uddannelsesforskning har begrænsningen været, at specialevalget mange steder sker i umiddelbar forlængelse af lægestudierne. Det betyder, at der foreligger meget lidt indsigt i den del af specialevalgs-

Som almenmedicinsk stand har vi to krydspunkter med vores fremtidige kollegaer: først på medicinstudiet og senere under deres KBU.

Sofie Gjessing yderst til venstre. Hun deltog i dette års Ph.d.-Cup med en kort præsentation af sin forskning. De øvrige tre deltagere er Anne Sejbjerg, Pernille Holmklær og Mie Husk Søndergaard. Foto: Mogens Folkmann Andersen.

processen, som ligger efter, at lægerne har forladt universiteterne. Fra et almenmedicinsk perspektiv i Danmark er den tid ellers særligt interessant, fordi alle danske KBU-læger siden 2022 har tilbragt seks måneder i almen praksis. Derudover er introduktionsstillingen en dansk konstruktion, der tillader lægerne at få konkret specialeerfaring uden at skulle lægge sig fast på specialisering. Det sker alt sammen, samtidig med at livet udfolder sig i det private, hvor mange gennemgår store livsændringer, f.eks. stifter familie eller køber hus.

Hvorfor vælger yngre læger almen medicin?

Tidligere i år forsvarede jeg min ph.d.-afhandling. Den handler om, hvordan intentionen om at blive praktiserende læge i Danmark udvikler sig under medicinsk uddannelse. Det betyder, at der nu foreligger konkret viden på området. Vi har sat fokus på overgangen fra at være medicinstuderende til uddannelseslæge ved at undersøge specialeintentioner, værdier, præferencer, interesser og indtrykkene af specialers karakteristika. Vi har gennemført en spørgeskemaundersøgelse, som Sund-

hedsstyrelsen har udsendt til alle, der startede i KBU i 2022. Lægerne svarede på spørgeskemaet første gang, inden de startede deres KBU, og anden gang, mens de arbejdede i almen praksis i andet halvår af deres KBU.

Jeg vil bruge spalteplassen her på at sætte fokus på to tidspunkter, hvor vi som almenmedicinsk stand har krydspunkter med vores fremtidige kollegaer: først på medicinstudiet og senere under deres KBU.

Stigende interesse over tid

Studierne fra min ph.d. viser, at indsigt i det daglige arbejde og mødet med konkrete rollemønstre gennem eksponering for specialerne via kliniske ophold og undervisning er de mest indflydelsesrige faktorer, når det kommer til specialeintentioner – uanset interesse. For almen medicin påvirkes interessen dog også af oplevelser med specialet som patient og pårørende gennem opvæksten og mindre gennem f.eks. forskningsaktiviteter.

Undersøgelsen viser, at hver fjerde af deltagerne har almen medicin som specialeintention forud for KBU. Samtidig er almen medicin det speciale, som færrest på det tidspunkt har ude-

lukket fra overvejelserne. Det efterlader en andel, der ikke har nogen udtrykt holdning til almenmedicinsk specialisering. Vi ser, at denne gruppe tager stilling, når de erhverver sig konkret arbejds erfaring i KBU. Så nogle fravælger almen medicin, mens der heldigvis er flere, som vælger specialet til.

Når vi ser på, hvad der er vigtigt for den enkelte læge, finder vi et næsten dosis-respons-lignende forhold. Jo vigtigere bestemte parametre (f.eks. fleksible arbejdstider, være selvstændig, være på deltid, mulighed for at bo, hvor man vil) er for den enkelte, jo større synes deres interesse at være for at blive praktiserende læge. Disse parametre samler vi under betegnelsen selvbestemmelse over eget arbejdsliv. Det tyder også på, at ønsket om selvbestemmelse styrkes, når lægen i privatlivet undergår forandringer, f.eks. får børn.

Vi finder altså, at det er afgørende for rekrutteringen, at almen medicin er i de medicinstuderendes og de yngre lægers bevidsthed på de rette tidspunkter. Resultaterne peger på, at et arbejdsliv med fleksibilitet kan give en fornemmelse af at besidde en kontrollabel livsstil, og at initiativer rettet mod det kan bidrage til oplevelsen af at have en god balance mellem arbejdsliv og fritid – den balance er meget efterspurgt blandt medicinstuderende og yngre læger i dag.

Yngre læger skal overbevises – ikke overtales

Min forskning sætter dermed fokus på den udfordring, der ligger i at skule forene kommende praktiserende lægers interesse i selvbestemmelse over eget arbejdsliv med den øgede belastning, der forventes at ramme praktiserende læger i fremtiden. Forskningen minder os om, at medicinstuderende og yngre læger skal overbevises om at blive praktiserende læge – ikke overtales til at blive det. //